

Vaasan ympäristöseura - Vasa miljöförening r.y.
c/o Birthe Weijola
Pajakatu 18
65300 Vaasa

7.7.2017

Vaasan kaupunki, Kaupunginhallitus
c/o Kirjaamo
kirjaamo@vaasa.fi

MUISTUTUS KESKUSTAN OSAYLEISKAVAEHDOTUKSESTA

Vaasan ympäristöseura on tutustunut keskustan osayleiskaava 2040 kaavaehdotukseen ja ja kaavan taustamateriaaleihin ja tekee niistä seuraavan muistutuksen. Kiitämme muistutuksen toimittamiseen myönnetystä lisäajasta.

Juckasgrynnanin ja Onkikarin maantäyttö ja tekosaaret

Kaavaehdotusta varten on tehty arviointi Eteläisen Kaupunkiselän tekosaarien vaikutuksista. Arvioinnin mukaan yleiskaavan mukaisella laajalla saariketjulla (vaihtoehto VE1), joka sisältää myös Kaupunginselän luonnollisten saarien Juckasgrynnanin ja Onkikarin maantäytön, on enemmän negatiivisia vaikutuksia luonnollisten saarien pesimälinnustoon, veden päävirtauksiin ja maisemakuvaan meren suunnasta kuin arvioinnissa VE2 vaihtoehtona esitetyllä pienemmällä saariketjulla. Arvioinnin johtopäätös on että "paras vaihtoehto on [...] VE2, jolla on eniten positiivisia vaikutuksia ja vähemmän negatiivisia vaikutuksia kuin VE1:llä".

Kaavaehdotuksen saariketjun pohjana on silti käytetty VE1 -vaihtoehtoa, vaikka kaavaselostuksessa (s. 60) väitetään, että ratkaisu on yhdistelmä selvityksen VE1- ja VE2-vaihtoehtoista. Ratkaiseva ero näiden vaihtoehtojen välissä on Juckasgrynnanin ja Onkikarin maantäyttö ja sillan rakentaminen Juckasgrynnaniin, jotka sisältyvät VE1-vaihtoehtoon ja puuttuvat VE2-vaihtoehdosta. Kaavaratkaisua ei voida katsoa yhdistelmäksi, koska se sisältää nämä ratkaisevat elementit.

Osayleiskaavaehdotuksessa tekosaarten sijainnit eroavat hieman yleiskaavan tekosaariketjusta. Syy tähän ei ole kuitenkaan negatiivisten vaikutusten minimointi vaan saariketjun muokkaaminen yhteensopivaksi sen Satamatien vaihtoehdon kanssa, joka kulkee Eteläisen Kaupunginselän halki. Tämä käy ilmi kaavaselostuksesta (s. 46). Saarten halki on merkitty ohjeellinen tieyhteys, joka on tämä Satamatien linjaus.

Mielestämme tekosaariratkaisu tulee pohjautua vaikutusarvioinnin johtopäätökseen. Sen mukaan kaavaratkaisun pohjana tulee käyttää VE2 -vaihtoehtoa.

Lisäksi on ihan selvää, että Satamatie ja virkistyskäyttö ovat vaihtoehtoisia käyttömuotoja saariketjulle, koska ison tien varrelle ei tulla virkistäytymään. On kaavaehdotuksen sisäinen ristiriita, että saarille, jotka on osoitettu kaavan virkistysalueiksi, on myös merkitty tieyhteys Vaasan sataman raskaalle liikenteelle. Tätä ristiriitaa ei käsitellä kunnolla kaavaselostuksessa. Ei mainita, että Satamatie voi jyrätä suuremman osan saarien kaavaillusta virkistyskäytöstä. Mahdollisen Satamatien vaikutuksia Eteläisen Kaupunkiselän vedenlaatuun tai maisemaan ei ole myöskään arvioitu tekosaarien vaikutusarvioinnissa.

Kaavaselostuksessa (s. 60) todetaan, että "Juckasgrynnanin laajennuksen tarve ja toteutettavuus riippuu paljon Satamatien rakentamisesta sekä Juckasgrynnanin merimetsojen tilanteesta tulevaisuudessa". On hyvä, että tunnustetaan merimetsojen läsnäolon vaikutus Juckasgrynnanin laajennuksen toteutettavuuteen. Siltayhteyden luominen saarelle luultavasti lopettaisi merimetsojen pesinnän siellä pysyvästi. Koska merimetso on EU:n lintudirektiivin liitteen I laji, tällainen toimenpide olisi vähintään lintudirektiivin 4:n artiklan hengen vastainen. Sen mukaan "liitteessä I mainittujen lajien elinympäristöjä on suojeltava erityistoimin, jotta varmistetaan lajien eloonjääminen ja lisääntyminen niiden levinneisyysalueella."

Kaavaehdotus kuitenkin mahdollistaa tällaisen kyseenalaisen toimenpiteen (eli merimetson pesimäsaaren hävittämisen). Siksi Juckasgrynnanin laajennus tulee poistaa kaavaehdotuksesta. Onkikarin laajennuksella on puolestaan merkittäviä negatiivisia vaikutuksia maisemakuvaan. Esitämme, että sekin poistetaan kaavaehdotuksesta.

Tekosaarien vaikutukset veden virtaukseen ja sen myötä Eteläisen Kaupunginselän Natura-alueeseen (mm. umpeenkasvun nopeutuminen) pitäisi selvittää paremmin kuin mitä arvioinnissa tekosaarien vaikutuksista on tehty. Arvioinnissa todetaan vain, että "Saariketjun rakentaminen Hietalahden edustalle ei vaikuttaisi Natura-alueeseen tai sen arvoihin, koska saariketjun vaikutukset eivät ulotu niin kauas." (s. 7). Samalla arvioinnissa todetaan kuitenkin, että VE1-vaihtoehto "vaikuttaa jonkin verran Laihianjoen suuaukon ja Vaskiluodon silta-aukon väliseen virtaukseen". (s. 7).

Jos vaikutus virtaukseen on sellainen, että veden läpivirtaus hidastuu, se voi teoriassa lisätä sedimentoitumista ja heikentää vedenlaatua Eteläisen Kaupunginselän eteläosan Natura-alueella. Jos tämä nopeuttaa Natura-alueen rehevöitymistä ja umpeenkasvua, sillä voi olla negatiivisia vaikutuksia linnustoon, joka tarvitsee myös avoimia vesipintoja. Näitä vaikutuksia on vaikea arvioida, ja sitä pitäisi tehdä tarkemmin ja läpinäkyvämmiin, kuin mitä nyt on tehty. Tekosaarien takia osayleiskaavasta tulee tehdä Natura-arvioinnin tarveharkinta.

Muut kaavaratkaisut

Pidämme hyvänä ratkaisuna keskustatunnelivarauksen sisällyttämistä kaavaehdotukseen. Tunneli on ympäristön kannalta huomattavasti parempi vaihtoehto kuin muut Satamatien linjausvaihtoehdot.

Hyviä ratkaisuja ovat myös laajennettu pyörätieverkosto, keskustan laajentaminen Klemetilän suuntaan ja säilyvä viheryhteys radan pohjoispuolella Klemetilässä. Tämä yhteys katkeaa kuitenkin ikävästi jo ennen Huutoniementietä ja esitämme sen jatkamista sinne asti. Muuten yhteys ei toimi länsi-itäsuuntaisena ekologisena yhteytenä.

Samoin pidämme hyvänä, että Klemetilän läpi on merkitty viheryhteystarve. Yhteyttä tulee jatkaa Hietalahden arboretumin (VP) asti, jotta Klemetilän viheryhteydestä ei muodostuisi umpikuja sinne pohjoisesta tuleville liito-oraville ja muille eläimille.

Selvityksien riittävyys

Kaavaselostuksen mukaan tekosaaret auttavat hallitsemaan maankohoamisen ja Eteläisen Kaupunginselän rehevöitymisen aiheuttamia haasteita. Maankohoamisen osalta

taustaselvityksissä ei ole kuitenkaan otettu huomioon ilmastonmuutoksen aiheuttamaa merenpinnan nousua, joka on jo alkanut tasoittaa maankohoamisen vaikutusta Suomessakin.

Tekosaarien vaikutusarvioinnissa maankohoaminen kerrotaan etenevän noin 0,8 cm vuositahdilla. Ilmatieteenlaitoksen mukaan (<http://ilmatieteenlaitos.fi/merenpinnan-nousu-suomen-rannikolla>) vedenpinta on kuitenkin 2000-luvulla laskenut enää noin 0,5 cm vuositahdilla Vaasan korkeudella, johtuen juuri ilmastonmuutoksen aiheuttamasta merenpinnan noususta. Ilmatieteenlaitoksen ennuste on, että tämä tahtii (0,5 cm/vuosi) tulee pysymään suurin piirtein samana vuosina 2020-2040. 2040-2060 se tulee enää olemaan vain noin 0,2 cm/vuosi ja vuoden 2060 jälkeen pinta ei tule enää laskemaan. Yhteensä vedenpinta laskisi Vaasan seudulla enää vain 18 cm, jonka jälkeen voi olla edessä jopa vedenpinnan nousu. Ennusteessa on tietenkin paljon epävarmuustekijöitä, mutta se on silti syytä huomioida. On turha ennakoida tekosaarilla jotain sellaista kehitystä, joka ei tule täysin toteutumaan.

Kaavan luontoselvityksessä väitetään kaava-alueelta selvitetyn ns. lakikohteiden lisäksi myös mm. luontodirektiivin luontotyypit. Näin ei nähdäksemme ole todellisuudessa tapahtunut eli ainakin Ahvensaaren alueella esiintyy arvokkaita lehtoja ja kangasmetsiä, jotka täyttävät maankohoamsrannikon primäärisuknessiometsän kriteerit ja lehtojen osalta myös boreaalisten lehtojen kriteerit. Samoilla metsillä on arvoja myös METSO-kriteerien mukaisten suojelua vaativien metsäelinympäristöjen sekä uhanalaisten luontotyyppien näkökulmasta. On ilmeistä, että kaava-alueella on myös muita METSO-elinympäristöjen tai uhanalaisten luontotyyppien (mm. lehdot) kannalta arvokkaita metsiä (mm. Klemettilän alue). Lisäselvitykset ovat näiltä osin tarpeellisia.

On mahdollista, että myöskään vitasammakon esiintymistä kaava-alueella ei ole riittävällä tavalla selvitetty. Tällainen vaikutelma syntyy sitä, että lajia on havaittu vain yhdestä paikasta. Näkemyksemme mukaan, viitasammakolle potentiaalisia kutualueita löytyy myös muilta Eteläisen Kaupunginselän soistuneilta rannoilta.

Kaavamääräykset

Luo-alueen kaavamääräys on liian ylimalkainen eikä käytännössä edellytä mitään sellaista, joka ei ole luontodirektiivin ja luonnonsuojelulan takia voimassa koko Suomessa jo muutenkin. Kaavamääräykseen tulee selkeämmin kirjottaa se, mikä on sallittua ja kiellettyä muun muassa alueiden metsänhoidossa liito-oravien ydinalueilla sekä muulla lajin elinpiiriin kuuluvalla alueella

Ahvensaaren osalta on syytä ottaa käyttöön oma kaavamerkintä ja -määräykset, joilla turvataan alueen luonnontilaisen kaltaisten tai muuten arvokkaiden lehto- ja kangasmetsien keskeisten arvojen säilyminen.

Matti Tuomaala,
Puheenjohtaja

Lasse Villanen
Sihteeri